

Vita az amerikai gazdaságról

MIKOR ISZIK A LÓ?

Washington, 1971. április

Úztenger barátnak Nixon beavallotta, hogy meg sem kísérelt újraválasztást, ha 1972-re nem áll talpra az amerikai gazdaság. Az elnök nemrég óvta a demokráta ellenfeleit a vietnami probléma dramatizálásától, kihúzni igérvén „azt a szöveget” a lábuk alól a „vietnamizálás” sikerével. Jól tudja viszont, hogy ő is egy szöveget áll — ha ugyan csupán azon az egyen —, s az egyelőre táncgálásra alkalmasnak látszik. S mivel a gazdasági helyzetet aligha lehet a Pentagon cenzúrázta hadijelentések módjára „eladni” az amerikai fogyasztóknak, az elnök kijelentéséről elterjedt hírek nyilván megbízhatóak.

Térmetesen a Fehér Ház lakója a megfelelő figyelmet szenteli az 1970-es választások óta vitathatatlanul

első számú problémának.

S ellentétben az indoknaival, a gazdasági dzsungelben nem használtak a túlzó derülést keltető hangzatosítás: az infláció és a munkanélküliség pszichózisát segíthet oszlatni a kormány elérti hadjárata. A Fehér Ház igéreteit támaszkodva fogadók székelték is elismerik, hogy a bajok forrása a bizalom hiánya — az üzlet-ember és a fogyasztó. A „stagfláció” — az infláció és a stagnálás meghökkenítően együttes jelentkezése — eredményezte a bizalmatlanság olyan fokát, hogy Nixon hagyományos kategóriákban gondolkodó gazdasági tanácsadói felsültek 1969-es jóslataikkal, kinos meglepetésben részesítve ekként a kongresszus többsége számított elnöküket a tavalyi választáson.

A bizalom helyreállása nélkül — mondja Burns, a központi bankrendszer elnöke — nem lehetnek hatások a pénzügyi eszközök, bármennyire sürgetik is őt azok „széleskörű bevetésére”. Nixon fehér házi szakértői. Róluk különben elég rossz véleménye van az egyebéknél a legrangosabb republikánus gazdasági szakértőnek, aki a Fehér Házból került a Federal Reserve System elnöki székébe; „túlzottan leegyszerűsítik a dolgokat” — bírálta őket a kongresszus gazdasági bizottsága előtt.

A bírálat céltáblája éppen Burns fehér házi utóda, a Kiszínges külpolitikai szerepéhez hasonlították George Schultzt, előzőleg munkügyi miniszter Nixonnak. Washingtoni körökben azt tartják, hogy az év végére Schultzból hős lesz, vagy — vagy bűnbak; az első számú téma első emberéhez illően.

A hivatalos főtanácsadó,

McCracken és az ő „disztintív” közzéadásai ugyan kevésbé számítottak el magukat, mint a Kennedy óta létező poszt bármely korábbi birtokosa és stábjja, az eredményt okkal hajszolják elnök azonban átadta a gazdasági gyepőt a markánsabb Schultznak, meg az ő embereinek. Am februártól a „harmadik belső hang” is erősebben cseng: a tavaly „meg nem hallgatott” — noha véleményében igazolódott — pénzügyminisztérium, most új főnökével, a kormány egyetlen demokráta tagjával, Conallyval mind aktívabb.

Ennek a triumvirátusnak kell megtartania Nixon alatt a szöveget, miután heteken át kétes kimeneteli szópárját vívtak a kormány gazdasági jóslatait és költségvetését hevesen támadó külső szakértőkkel. Proxmire szenátor, az elnökletével ülésező kongresszusi vegyes bizottságban azzal nyitotta meg február elején a kihallgatások sorozatát, hogy „gazdaságunk 6 százalékos munkanélküliséggel és ugyanakkora inflációs ütemmel lépett az új évekbe... olvastam az elnök gazdasági üzenetét, s meg kell mondanom, nem tudom osztani annak optimizmusát”. E kihallgatások a kételemek és a bizonygatás keverékét eredményezték. Walter Heller, Kennedy és — egy ideig — Johnson gazdasági tanácsadóját, a Proxmire kifogásolta op-

timizmust egyenesen ahhoz a „titkos tervhez” hasonlított, melyet Nixon 1968-ban hirdetett a vietnami béke megteremtéséről. Heller ingerült bizalmatlansága persze tükrözte a demokráta bosszankodását, hogy — szorult helyzetében — Nixon „kisajátítja” az ő gazdasági módszereiket, elsőbbséget a deficit költségvetés feyverét veti be a munkanélküliség ellen.

A kormányon kívüli szakértők általános kételkedését olyan megállapítások jelezték, mint Samuelson professor, Nobel-díjas kifakadásai: „cinikus”, „vigopera”, „kacagató” — mármint a hivatalos gazdasági program és jóslat. A kihallgatások és az azokat kísérő nyílt és kulisszák mögötti vita jelezték egyúttal a kormányzat belüli nézeteltéréseket, először is a „triumvirátus” kebelében, másfelől a hármast és a Federal Reserve vezérkara között (igaz, Burnsék formailag függetlenek).

A legtöbbet bírált szám, maga az optimizmusok eredője:

a bűvös 1065,

ennyi milliárd dollárt kellene elérnie az idén a társadalmi összterméknek, a GNP-nek, a „külsők” 15–20 milliárdal kisebb végeredményt jósolnak, s a különbség, az elmaradott produktum a költségvetés bevételei oldalán jelentkezik (kevesebb lesz az adóbevétele), ami jócskán megnöveli a kormány tervezte költségvetési deficitjét. Hogy Nixon és Schultz mégis ragaszkodnak az elérhetetlennek tartott számhoz, az részben az erőltetett bizalomteremtés témakörébe tartozik, meg aztán ez az ígért termelésnövekedés az egyedüli gyógyszer a munkanélküliség szintjének csökkentésére.

Ha viszont a költségvetési deficit a tervezett 11,6 milliárd helyett 18–19 lesz (amint a „külsők” számítják, avagy még annak is jóval több (néhányek 30–40 milliárdos nagyságrendet jósolnak), az infláció elleni harc jelszávalával „pályára lép” republikánusok új lendületet adnak a dollár alásodás áremelkedési folyamatnak. (A legfrissebb adatok a havi áremelkedés új rekordját jelezték, s a kereskedelmi minisztérium nemrég kizárták tartotta, hogy az év végére el lehessen érni az inflációs ütem 4 százaléka alá szorítását, s persze Nixon másik ígértét sem, az 5 százaléka alatti munkanélküliséget.)

Az inflációt féltő és a dollárt féltő (a fizetési és a kereskedelmi mérleget aggódva szemmel tartó) Burns az „ár- és bérellenőrzés” belpolitikailag kinos eszközt sürgeti alkalmazni, miután a „FED”, nem akar az infláció új hullámnak előidézője lenni. A posztjánál és republikánus elkötelezettségénél fogva a kihallgatások stárjának számító Burns visszaautasította, amit viszont tőle követelnek Schultztól: a „pénzpumpálást” a gazdaságba, az „olesó pénz” politikájának „eltűzését” (hiszen a gyors egymásutánban csökkentett kamatláb fokozza a dollárkiáramlást, tehát ronthatja a fizetési mérleget). Nem a pénz hiányzik a gazdasági vérkeringés meggyorsulásához — vélte Burns —, hanem a bizalom.

Az inflációtól és a munkanélküliségtől

félő fogyasztó a háborút, a belpolitikai zavargásokat és a Penn vasúttársasághoz hasonló csődöket figyelő tőkés „visszafogta” pénzét. Burns tehát okkal érvelt a bizalom fontossága mellett. A maga módján a kormány is annak helyreállítását szorgalmazza, csak hogy olyan harsányan (és „egyszerűsítő eszközökkel”), hogy nem nyerte el sem a Federal Reserve, sem a szakértők bizalmát.

Az utóbbi napokban — a kihallgatások tanúsága nyomán — McCracken és Conally újabb serkentők bevetésének eddig elvetett lehetőségét pendítette meg (adócsökkentést a beruházások lendítésére, s „erősebb eszközökkel ártózkodni” az „önkéntes” ár- és bérellenőrzésre). A Fehér Ház-

ban is olvashatták a Wall Street Journal elemzését, hogy a Burnséktól sürgetett pénzügyi eszközök ugyan a „legkellemesebb” belpolitikailag (és „serleges”), ám bizonytalan hatású „csodaszor”. Helyénvalóbb — noha lassabb és kevésbé látványos — a fokozatos, ám óvatos felkészülés — a talprázókkenés (és annak kockázata) helyett. Igaz, közben a FED is „rugalmasabb” lett, mind a kamatlábcsökkentés, mind a pénzpumpálás tekintetében. (Burns korántsem ellenfele Nixonnak, csak óvatosabb).

A nixonai célok

persze, még mindig elérhetetlennek tűnnek, sőt: az újabb adatok nyomán egyre többen kizártak kezdik tekinteni azokat. Viszont a gazdaság a jelek szerint „már nem érhet el mélyebb pontot”, s ezt a vélelmet látszik vallani maga a Wall Street: a nagy vállalatok nagy tételben vásárolják a részvényeket, míg a „kicsik” benuáltak a keserű tapasztalatok után. A First National Bank of Chicago helyzetértékelése szintén abból indul ki, hogy ha nem is előbb, 1972-re kezdik éreztetni hatásukat a most bevetett és meg ezután esedékes kormányzati gazdasági serkentők. Az üzleti körökben megint a régi példabeszéd járja: ha egyszer a lovat a viznél tartjuk, előbb vagy utóbb megszomjazik, s inni fog. Ezt a „vizet” pumpálta a FED, s „a fogyasztó” (tőkés és vásárló) majd csak „beleiszik”. A „rosszabb már nem lehet” elv ösztönzi vásárlásra a tözseid „nagyokat”. Ok tehát biztosak abban, hogy a ló mégis csak inni fog. De mikor, mikor? — kérdi Nixon túrlémetlenül a Fehér Házban.

Avar János

A ceyloni kísérlet

Ceylonra, erre a 65 ezer négyzetkilométer területű, 12,5 millió lakosú kis szigetszagra megkülönböztetett figyelmet fordítanak a tőkés világ vezető országai. „A nagy kísérlet országa” — így tartják számon Ceylont Ázsiában, amióta az 1970-es májusi választásokkal ismét hatalomra jutott Bandaranaike asszony vezette koalíciós kormány meghirdette gazdaságpolitikai programját. Csaknem egy év telt el a választási győzelem óta és a nyugati országok politikai és gazdasági köreinek figyelmé nem csökken.

A ceyloni koalíciós kormánya, amelyet Bandaranaike pártja, a Szabadság Párt, valamint az Egyesült Baloldali Frontba tömörült Sama Samaja és a Kommunista Párt alkot, manifestumban határozta meg a választási hadjárat idején politikai és gazdasági programját. Ez a kiáltvány igen nagy változásokat helyez kilátásba a gazdag, de mégis elmaradott ország számára. Ha hatalomra jutnak — ígérték az Egyesült Baloldali Front pártjai —, megkezdik az ipar kulcsfontosságú ágainak államosítását és „ceylonizálását”, állami felügyelet alá helyezik a hatalmas ültetvényeket, előkészítik a bankok állami kezelésbe vételét. A külkereskedelmi mérleg krónikus deficitjének csökkentésére protekcionista intézkedéseket helyeztek kilátásba. A dokumentum talán legnagyobb jelentőségű bejelentése a „népgazdasági terv készítése, melynek alapján tovább lehet haladni

a szocializmus felé.”

A választási győzelem után az új kormány azonnal megkezdte ígéretei bevalását. Árellenőrzést vezetett be, hogy megakadályozza a létfenntartási költségek további emelkedését. Ismét fellelevenítették

a kormányzó pártok az 1967-ben bevezetett úgynevezett FEEC-rendszert, amely szerint minden magánkézben levő vállalat, amely devizát igényel, 45 százalék illetéket köteles a jegybanknak leróni. Ez a rendelkezés — akárcsak az importkontingensek radikális csökkentése — a behozatal megszorítását, a külkereskedelmi mérleg feszültségének enyhítését célozta. Januárban pedig a kormánynak sikerült elfogadtatni a parlamentben — amelyben egyébként nagy többséggel rendelkezik — a külkereskedelmi döntő részének államosításáról szóló törvényjavaslatot. Így jött létre a Lanka State Trading Co., amely jelenleg is ellenőrzött gyakorol a közszükségleti cikkek, alapanyagok, műszerek, műszaki cikkek behozatalával foglalkozó összes magánkézben levő cég felett. Listát állítottak össze a luxuscikkekről is, melyek importját ez évben a kormány nem engedélyezi. Sürgős intézkedés történt a hazai piac közszükségleti cikkekkel — elsősorban élelmiszerekkel — való ellátására is. Ennek megfelelően ebben az évben minden eddigit meghaladó összeget — összesen 16 millió dollárt — fordítanak két alapvető fogyasztási cikk, a rizs és a szárított hal behozatalára.

Ceylonnak is meg kell küzdenie a klasszikus ázsiai — afrikai problémával: importtermékeknek — elsősorban késztermékeknek és ipari berendezéseknek — ára rohamosan növekszik a vilápiacra, míg az exportálható, néhány monokulturális termékének ára stagnál, vagy alig emelkedik, gyakrabban csökken.

Az ország kivételének 90 százalékát a tea, a kókuszdió és a nyersgumi adja, amelyek közül az utóbbi öt évben csak a tea ára emelkedett valamelyest, a gumié csökkent, a kókuszdió kilátásai pedig bizonytalanok. Ilyen körülmények között a ceyloni rúpia 1967-ben végrehajtott 20 százalékos leértékelése sem hozta meg a várt kedvező hatást. 1970-ben a fizetési mérleg ismét hatalmas

120 millió dolláros hiányt

mutatott. Behozatalának egyébként csaknem 30 százaléka élelmiszer, míg a nemzeti ipar kifejlesztése szempontjából alapvető jelentőségű gépiparot részesedése 10 százalék körül van. A jelenleg magyarázata, hogy Ceylon az alapvető élelmiszerekben csak 75 százalékig önellátó, bár a rizstermelés fokozására nagyszabású program indult.

„Élelmiszerimportunk 80 százalékát itthon kell megtermelnünk” — mondotta a miniszterelnök-asszony pártjának februári konferenciáján. A jelek szerint azonban importra legalább 1974-ig szükség lesz.

Megnehezíti a kormány helyzetét a hazai tőke ellenállása is. Bár az iparügyi miniszter több ízben hangsúlyozta, hogy az árrögzítésnek és az importcsökkentésnek nem célja a magántőke el-

kedvetlenítése, az államosítási program valóra váltásától tartó nemzeti burzsoáziát nem sikerült megnyőznie. Az utóbbi hónapokban — mintegy jelezve a tőke szembeállását — észrevehetően csökkent az ország ipari termelése, növelve az antúgy is jelentős munkanélküliséget.

A komoly gazdasági nehézségekkel küzdő szigetszagra számára szinte megoldhatatlan problémát jelent az eladósodás is. 1970-ben Ceylon adóssága elérte a 260 millió dollárt. A tea és a nyersgumi világpiacon árának csökkenése következtében — e két fontos devizaszerzőt az ország semmi mással nem tudja helyettesíteni — évről évre kénytelen volt

nagyösszegű kölcsönöket

felvenni az élelmiszerellátás zavartalan biztosítása érdekében. Mind a Világbank, mind a Nemzetközi Valutaalap hosszabb ideje nyújt segítséget, kölcsönöket Ceylonnak, de ezek visszafizetése csak igen vontatottan halad. A külföldi hitelekkel való ilyen mértékű függés meglehetősen nagy dilemmát okoz Bandaranaike asszonynak, mivel a fejlett tőkés országok nem szívesen látnák a radikális gazdaságpolitika megvalósulását.

A szocialista országok is jelentős támogatásban részesítik az országot, méghozzá igen kedvező, hosszú lejáratú és alacsony kamatú hitelek formájában. Igyekeznek elősegíteni a nemzeti ipar megteremtését is. Ennek egyik élenjáró példája a néhány évvel ezelőtt létrehozott

magyar-ceyloni vegyesvállalat,

a Tunggram-Ceylon, amely lerakta a szigetszagra az elektronikai ipar alapját. Egyre nagyobb volumenű kereskedelmi forgalom bonyolódik a szocialista országok és a szigetszág között. A Kínai Népköztársaság ebben az évben például 41 ezer tonna nyersgumit vásárolt, ennek ellenértékéért pedig 20 ezer tonna rizst szállított. Ez a rizsmennyiség a ceyloni rizsimport mintegy felét teszi ki. Az elkövetkező években várható, hogy Ceylon és a szocialista országok gazdasági kapcsolatai nagymértékben bővülnek mind értékben, mind volumenben.

Mindennek hatása csak később lesz érezhető. Jelenleg a létfenntartási költségek az árrögzítés ellenére nagymértékben emelkedtek a választások óta, és a munkanélküliséget nem sikerült csökkenteni. Az említett problémák is szerepet játszanak a jelenlegi zavargások kitörésében. Bandaranaike asszony azonban láthatóan az óvatosabb megoldások, a fokozatosság híve. És bár a tekintélyes Financial Times a napokban úgy ábrázolta a ceyloni gazdaságot, mint amely útban van a szocializmus felé, még sok tényező hiányzik ahhoz, hogy a „nagy kísérlet” sikerrel végződjön.

Nemzetközi KALEIDOSZKÓP

A Newsweek az amerikai fiatalok tömeges öngyilkossági járványáról cikkezett. A lap szerint a legutóbbi tíz évben kétszeresére emelkedett az öngyilkos fiatalok száma. A statisztikában különösen a kaliforniai Los Angeles vezet.

Az osztrák Abendzeitung jelentése szerint a közlekedési balesetek statisztikájában az első helyet Jugoszlávia foglalja el, ahol ezer járműre 8,2 halálos baleset jut. A második helyen holtversenyben Olaszország és az NSZK áll, majd Franciaország és sorrendben Nagy-Britannia következik. Amióta Csehszlovákiában bevezették a biztonsági öv kötelező használatát, csökkent a halálos balesetek száma.

A londoni Times, amely 1785 óta a konzervatívizmust képviseli, úgy tűnik, elvetette hagyományait. A lap egy teljes oldalán gyönyörű meztelen szőke nő fényképét közölte. Ilyen a Times történetében még sohasem fordult elő, és most nagy szenzáció keltett. Azóta folyik a vita arról, helyes-e az angol lapnak az új irányja.

Ismét — ki tudja hányadszor — az új olasz válsási törvényről cikkezett az Espresso. A lap arról a meglepetésről írt, amelyet az okozott, hogy a törvényadta lehetőség ellenére nagyon kevesen válnak. Miért? A válsási törvényre már több évtizede szükség lett volna. Azóta az emberek megszokták, hogy válni nem lehet, tehát ha kell, anélkül is élhetnek. Tiltották magukat a törvényen, illetve a törvénytelenségen és most már megszokták ezt az állapotot. Mások viszont az olaszok maradásával magyarázzák a válsási törvény nehéz térhódítását.

Birkanyíróversenyt rendeztek Franciaországban, amelyet a saint-donanbeli Eugène Burlet nyert el. Ő tehát az ország birkanyíróbajnoka. Sikereinek titka az Aurore szerint: elektrómos nyíróollóval dolgozik.

A KORSZERŰ KÖZLEKEDÉSHEZ HOZZÁTARTOZIK AZ

UTASBIZTOSÍTÁS

A biztosítást a pénztárak és az utazási irodák biztosítási szelvényvel vagy bélyeggel ellátott menetjeggyel szolgáltatják ki.

AZ UTASBIZTOSÍTÁS ÖNKÉNTES. AZ UTASBIZTOSÍTÁS SZÜKSÉGES.

Országos ügyé vált hazánkban a természetvédelem

Huszonöt esztendővel ezelőtt kezdődött Magyarországon a szervezett természetvédelem. Úttörője, kezdeményezője, azóta is lelkes apostola ifj. dr. Tildy Zoltán, az Országos Természetvédelmi Hivatal elnöke.

Az elmúlt huszonöt esztendő alatt álló feladatokról beszélgetünk a romantikus fekvésű Kőltő utcai székházban, amelynek erkélyéről lélegzetelállítóan szép kilátás nyílik Buda déli lankáira és a Gellérthegyre.

— Sárreán nőttek fel, látam már gyermekkoromban, hogy rövidlátó beavatkozással tönkre lehet tenni a természet — emlékezik dr. Tildy Zoltán. — Elvitték a vizet, sívárpusztaság maradt utána, és kirívó szegénység. Kutattam a megoldás lehetőségeit, s azóta is ezt csinálom a természetvédelem érdekében. Szervezetten 1946-ban nyílt rá először a lehetőségem. Dobi István földművelésügyi minisztersége alatt felvettem a gondokat: gazdálanná vált sok szép tájunk, a Kis-Balaton, a sok park, völgy, irtják a fákat. Meg kellene védeni a természetet, hazánk pótolhatatlan, pusztulásra ítélt értékeit. Hát így kezdődött...

A környezet védelme

Kis-Balaton, Gemenc, az alsóúti park, amit ki akartak vágni, mert kellett a tűzifa. Egy ember odaállt, megálljt kiáltott. Nem szabad elpazarolni értékeinket, védetté kell nyilvánítani ezeket a területeket. Előbb a Kis-Balaton vált védetté, aztán Fehértó, majd Tihany, később megszűnt a badacsonyi köfője. Megalakult a Természetvédelmi Tanács, új természetvédelmi törvényt jelent meg, s ezt követte az Országos Természetvédelmi Hivatal megszervezése. Gazdáját lett végre a természetvédelemnek Magyarország.

Hogy mi minden történt huszonöt esztendő alatt, azt nem kell felsorolni, eredményeinkre büszkének lehetünk, a magyar természetvédelem Európában is vezető szerepet játszik. Szakembereink véleményét nemzetközi konferenciákon is kikérlik, s nagyon sok külföldi szakértő látogat el hazánkba, hogy a helyszínen tanulmányozza a természetvédelem érdekében tett intézkedéseket.

— Sokan felteszik a kérdést, mi is tulajdonképpen a természetvédelem — folytatja ifj. dr. Tildy Zoltán. — Nemcsak öreg fák, parkok, vagy kisebb-nagyobb területek védelmét jelenti tulajdonképpen, hanem általában a környezet védelmét. Az ember környezetének védelmét. Oriási irodalma van. Különösen külföldön, a nézetek különbözők. Nyugaton is sokszor csak jósolgatnak a jövő feladatait illetően, mert egy egész sor kérdés a tudomány sem tud még határozott választ adni. Tény azonban, hogy nálunk, Magyarországon, megkezdődött az országos jellegű védelem azzal, hogy a kormány új rendeletet hozott a természetvédelemről.

Ez a rendelkezés egy tíz évvel ezelőtti hozott rendelet újabb szabályozása, amely növeli a megyei tanácsok természetvédelmi hatáskörét, fokozza a természet értékek védelmét, s további szervezeti és egyéb rendelkezéseket tartalmaz.

Zöld gyűrű

Budapest körül

— Sokat foglalkozik a világsajtó a bioszféra programmal, amely szintén természetvédel-

mi feladat. Megbomlott az egyensúly, elszennyeződik a levegő, s ez sok veszélyt rejt magában. Tudósok egyes csoportja, ipari problémának véli, mások a népszápszaporodásban látják az okot, ami szerintem nem fogadható el. Ezekről a kérdésekről a jövőben nemzetközi konferenciákat tartanak, amelyeken mi is részt veszünk és hallgatjuk majd szavunkat. A legfontosabb feladat korunkban az emberi környezet tisztaságának védelme.

Az új kormányrendelet különbséget tesz a helyi és az országos jelentőségű természeti értékek között. Ennek érdekében növeli a megyei tanácsok természetvédelmi hatáskörét. A jövőben a megyei tanácsok maguk is védetté nyilváníthatnak bizonyos területeket. Ez a hivatal tehermentesítését is jelenti, ugyanakkor növeli a megyék lokálpatriotizmusának kifejlődési lehetőségeit.

— A természetvédelem országos ügyé vált — mondja Tildy Zoltán. — A tennivalókat a megyei tanácsok elképzeléseit is figyelembe véve állítottuk össze. Az igény: Budapest és a nagyvárosok környékén olyan természeti tájakat óvjunk, ahol a lakosság üdülést talál. Ebbe tartozik a víz, a levegő tisztasága, az erdőterület megővése, fák védelme. Pilisben már dolgoznak a parkerdő kialakításán. Börzsöny tájvédelmi körzet lesz. Buda vidékének öreg erdeit meg kell fiatalítani. A Velenkei-tó környékén, Dinnyés községe határában, az úgynevezett Fertő rész sekély területére víze vezetünk, hogy madárvilágát megőrizzük. Ide autók is kirándulhatnak, s a gépkocsiból szemlélhetik a madarak csodálatos világát. Tovább kell szélesíteni a zöld gyűrűt Gödöllő irányában is, hogy szételhúzzuk a városi lakosság érdeklődését. El kell érniük, hogy a negyedik ötéves terv végére az autók Budapest környékén kirándulásra, üdülésre megfelelő zöld gyűrűt találjanak egy óra járás távolságra, tehát 30—50 kilométeres körzetben.

Talán itt kellene szólni arról is, hogy nemcsak védett terület kijelölésére van szükség, hanem a természetkultúra terjesztésére is. Hogy a kirándulók ne papircsókakat, konzervdobozokat és sörösüvegeket hagyjanak maguk után, ne jelezzék útjukat letördöltött fagá. Aki kirándul, az a természet szépségeit figyelje, madarakat, fákat, vizeket, ne a táskarádiót.

Az útmenti fasorok

Sok szó esik mostanában fák irtásáról, útmenti fasorok kivágásáról. A fasorok szépek, hozzátartoznak a tájhoz, vétek kiirtani őket. De néha túl hevesen védjük ezeket a fasorokat — mondja ifj. dr. Tildy Zoltán —, arra hivatkozva, hogy „világhírűek”, mint a szilgitei fasor is. Pedig hát nem is világhírűek, bár van nálunk sok ismert, messze vidéken híres útmenti fasor.

— A természetvédelemnek nem létkérdése egy-egy ilyen fasor, ez inkább esztétikum. Ennek ellenére rövidesen sor kerül egy országos felmérésre, amit a KPM-mel együtt végzünk el. Feltérképezzük az ország jelentősebb útmenti fasorait, s megállapítjuk, hol, melyiket kell okvetlenül kivágni az út vonalvezetése miatt. Azokat, amelyeket nem szükséges kivágni, természetesen megmaradjuk. Különben is a tájfa-
sítás már nem számol össze-

függő fasorokkal, inkább különböző magasságú fákkal próbálkozik a táj képét változtatni.

Az 1961-es törvényerejű rendelet végrehajtásának újabb szabályozása szerint a területrendezés és területfejlesztés esetében a táj jellegét megváltoztató tervek készítésénél, jóváhagyásánál és módosításánál az Országos Természetvédelmi Hivatal véleményét is ki kell kérni. Európában nincs ehhez hasonló korszerű jogszabály.

— A víz- és levegőszennyeződés megszüntetése érdekében az egész világon sok jó szándékú ember dolgozik. Egy mást érik az értekezletek, tanácskozások is. Májusban Prágában lesz konferencia, jövőre pedig Stockholmban. Nálunk is komoly erőfeszítéseket tesznek a környezetszennyeződés leküzdésére. Magyarország természetvédelme az elmúlt 25 esztendő alatt mindig korszerű volt, de mi még ennél is többet, jobbat szeretnénk.

Nem állhatom meg, hogy ne tegyek fel még egy kérdést, amikor végigsiklik tekintetem a hivatal falait díszítő madárképeken. Mindenki tudja az országban, hogy Tildy Zoltán Balázs Béla-díjas fotóművész. Madárfotói utólrhetetlenek. Színtűgy természetvédelmi filmjei is, amelyeket szerte Európában nagy sikerrel vetítenek.

— Nem lett egy kissé hűtlen az objektívhez? Hiszen már esztendő óta nem fényképezi a védett területek madárvilágát.

— Sajnos, igen. Hűtlen lettem, s ez bánt is. Mentségemre szolgáljon, hogy nincs időm, nagyon elfoglal a hivatal vezetése, az országos természetvédelem megszervezése. De remélem, hogy a kormány új rendelete a megyei tanácsok természetvédelmi hatáskörének kiszélesítése tehermentesít majd, s több időm lesz fotózással, filmezéssel foglalkozni. En is szeretnék már a Kis-Balatonra utazni, évek óta nem jártam ott... A madaraim-nál...

Magyarország harmadik tájvédelmi körzete

Még egy érdekességet tudunk meg a Kőltő utcai székházban: Magyarország harmadik tájvédelmi körzete is megalkult, területe a Hódmezővásárhely és Szeged közötti térség. Tájvédelmi körzettel nyilvánították Mátyási községe határárt és Körtevést, az itt húzódó, festői szépségű füzes árterületét.

Lehetővé válik az is, hogy nemzeti park létesüljön a Hortobágyon, amely megőrzi a vadon élő ritkább állatfajokat, a rackajuhot, a magyar szürke marhát. Különös figyelmet érdemel a Hortobágy madárvilága, amely pusztulófélben van. Pusztul a tüzök, kihalóban van a réznek, védelmele szorul a széki lile is, Hortobágy térségében már csak négy fészkelő helye ismeretes. A pásztormadár (Pastor roseus), amely ezres fészekszámmal költött a pusztán, már csak tucatnyi helyen fészkel, nagyon lecsökkent a fűrj, a fogoly és a parlagi ytyer száma is.

Hortobágyinak természetvédelmi területté való kialakítása a pusztai élővilágának megőrzése érdekében már esztendő óta dolgoznak. Ezt segíti elő az új rendelet, amely szabályozza a madárvédelmet is. Az eddigi jogszabály ugyanis nem nyújtott védelmet a vadon élő madaraknak.

A természetvédelem központjában az ember áll. Amikor a vizek és a levegő tisztaságát, az erdők nyugalmát, a madarak életét védjük, az ember környezetének harmóniáját védjük tulajdonképpen, az egészséget, a pihenést, a nyugalmat...

Ennek megvalósításáért, sikeréért a jövőben az új rendelet szellemében az eddiginél sokkal többet tehet a 25 esztendő magyar természetvédelmi mozgalom.

Illés Sándor

EGY ÉPÍTKEZÉS TÖRTÉNETE

Ellentmondások hava

A naptár nem ismer ilyenfajta meghatározást, ez a hónap nem tart rokonságot a télutó, tavaszaló, vagy ősztó havával, mi azonban kénytelenek vagyunk új fogalmat alkotni s az ellentmondások havaként emlegetni 1971. márciusát. E naptári hónapba még belenyúlt az ildomtalanul viszatérő második tél, s a februári tavasz után ismét hó alá temette az építkezést. Szerencsére az időjárásnak ez az új erőpróbája nem bizonyult kártartónak, hamarosan elolvadt a hó, s ha kissé nehézkesen is, de beköszöntött a minden szempontból elfogadható kora tavasz.

— Eszményi időjárás az építők számára — mondotta egy idős építőipari szakember, aki egy hosszú emberöltőn át foglalkozott tervezéssel és kivitelezéssel, valamint építőipari szakemberek oktatásával, így feltétlen szakértőnek kell elfogadnunk építési kérdéseiben.

Nagy és jogos várakozással tekintünk tehát az építetők népes táborával egyetemben a márciusi hetek elé s azt reméltük, hogy az építkezés csakhamar teljes gőzzel megindul. Várakozásunkat némiképpen beárnyékolta az a helyzet, amelyről előző írásunk adott hírt, nevezetesen az, hogy a kivitelező szövetkezet akadályközlést jelentett be, mivel téglai igényét a gyártó vállalat nem teljesítették, de még csak vissza sem igazolták, illetve elmulasztották az üzleti életben kötelező értesítést arról, hogy a rendelést nem tudják teljesíteni. Emlékeztetjük az olvasót arra, hogy az akadályközlést az építetők megbízottja nem vette tudomásul és ügyfelei nevében ragaszkodott a szerződésben meghatározott határidők betartásához. Ugyanebben a levélben a megbízott ügyintéző arra kérte a kivitelező szövetkezetet, adjon részletes kimutatást arról, mikor, melyik téglagyárnál, illetve szakipari vállalatnál, milyen mennyiségű építőanyagot rendel.

A szövetkezet nem késett a válasszal. 1971. március 8-án kelt 336. számú levelében részletes kimutatást közölt arról, hogy 1970. IV. negyedére a Budai Téglaiipari Vállalattól, az Épületkerámiaipari Vállalattól, a Mályi Téglagyártól és a Győri Téglagyártól 210 ezer darab téglát rendelt. 1971. I. negyedére a Budai Téglaiipari Vállalattól, az Épületkerámiaipari Vállalattól, a Somogy-Zala megyei Téglagyártól összesen 365 ezer darab téglát rendelt, míg 1971. II. negyedére a Budai Téglaiipari Vállalattól, az Észak-Magyarországi Téglaiipari Vállalattól és a Somogy-Zala megyei Téglaiipari Vállalattól 350 ezer darab téglát.

Az értesítés utolsó bekezdéseit szó szerint idézzük:

„Fenti leveleinkre még csak visszautasító, nemleges választ sem kaptunk.

A jelenleg fennálló jogos téglabeszerzési nehézségek köztiudomásúak. Mi ennek ellenére mindent megteszünk, hogy a szükséges téglamennyiséget beszerezzük, azonban a vidéki téglagyáraktól történő beszerzések többletűvart és ezzel kapcsolatban diferenciákat jelentenek.

Köszönettel vehnénk minden azon segítséget, amelyet a lakók a téglabeszerzések terén mutatkozó nehézségek leküzdésére fel tudnak ajánlani, de ennek ellenére kénytelenek vagyunk akadályközlésünket a továbbiakban is fenntartani.

A kivitelező válaszeleveléből idézett részlet első mondata szerint fenti leveleire — amelyeknek a számait is közli, de az elküldési időpontját nem — visszautasító, nemleges választ sem kapott. Az idézett levél első részében kimutatásszerűen közli, hogy melyik vállalatól, mennyi és milyen téglát rendelt, s a táblázat utolsó pontja a visszaigazolás felől ad hírt. Nos, az 1970. IV. negyedére szóló megrendelések után a kivitelező idézett válaszelevelében valamennyi rendelésről megkeresett vállalat sorában ez a rövidítés olvasható: ..... sz. neml. v. íg. Magyarra fordítva ez azt jelenti, hogy a vállalatok ilyen és ilyen számú leve-

lükben nemleges visszaigazolást küldtek.

Az ellentmondás nyilvánvaló, nekünk azonban nem az a dolgunk, hogy szörszálhasogató módon egy levelet boncolgassunk, mert abból még nem lesz téglá, nem lesz építés, nem jön közelebb a beköltözés időpontja. Annál érdekesebb számunkra, hogy a kivitelező szorult helyzetében szívesen venné, ha az építetők segítséget nyújtanának a téglabeszerzés nehézségeinek leküzdésére. Ha most átnézzük az építetők névsorát, kevés olyan leendő lakóval találkozunk, akiről feltételezhető, hogy gyümölcsöző kapcsolatokkal rendelkezik az építőanyag-kereskedelem területén, ezt azonban nem állíthatjuk teljes bizonyossággal, mert az emberi kapcsolatok rendkívül bonyolultak s egyáltalán nem elképzelhetetlen, valamelyik leendő lakó fel tud hajtani néhány százezer téglát, hogy az építőmunkások haladéktalanul munkához láthassanak, amit egyébként jó szívvel kívánunk építetőknek és építőknek egyaránt.

Mellékes körülménynek tűnik, de azért kötelességünk megemlíteni, hogy márciusban tovább folyt és befejezést nyert a 10-es számú ház első szintjének betonozása, amelyet az építők ma is gondosan kezelnek. Mindennap megjelenik egy jól öltözött fiatalember s öntözőcsővel alaposan végiglocsolja a betonozást, aminek megkötési ideje lassanként lejár, folytatni lehetne a munkálatokat, de nincs miből. Mert az a mintegy háromnegyed vagon téglá — úgynevezett lyukacsoz sejtéglá —, amit korábban leszállítottak az építkezésre, valószínűleg nem lett volna elegendő egy emelet tartó- és válaszfalainak az elkészítésére. E téglá minden bizonnyal hordképességében sem alkalmas főfalak kiképzésére, s ezzel magyarázható, hogy a nagy téglahegyvet néhány nap alatt elszállították egy másik építkezésre, ahol haladéktalanul fel lehet használni. A szövetkezet álláspontja érthető: a meglevő anyagot ott és akkor kell beépíteni, ahol és amikor arra lehetőség nyílik.

Nézzük inkább azt, miképpen fogadták az építetők a szövetkezet idézett levelét, amelyben részletesen leírja a téglagyárnak eszközölt eredménytelen téglarendelési tevékenységet. Idézem az építetők ügyintézőjének 1971. március 24-én kelt válaszát:

„Ügyfeleim, a Budapest, II., Alsótörökvész u. 10., 12., 14. sz. alatt épülő társasház építetők megbízásából az alábbiak szíves tudomásul vételét kérem: Köszönettel vettük az 1971. március 8-án kelt levelüket, amelyben közölték, hogy mikor, milyen vállalathoz eszközölték téglára vonatkozó megrendelést.

Az építőközösség egyes tagjai egyénileg fognak eljárni annak érdekében, hogy a megrendelés szerinti mennyiséget a megjelölt téglagyárnál beszerzhessék.

Ettől függetlenül azonban

akadályközlésüket nem áll módunkban elfogadni, mert Önök is közölték, hogy vidéki téglagyárakból beszerzési lehetőség van, tehát a téglahiány nem országos, hanem csak helyi, budapesti, illetve Budapest környékére vonatkozik.

A vidéki beszerzést azért nem szorgalmazzuk Önök, mert az többlet-fuvarköltséget jelent és a szerződés értelmében ez Önöket terheli.

Hangsúlyozni kívánom, hogy bár az építetők a budapesti, illetve Budapest környéki téglabeszerzési lehetőségekhez segítséget fognak nyújtani, ez azonban nem jelenti azt, hogy Önök a szerződésben vállalt határidőt módosíthatják, illetve a költségeket túlléphetik részben a szerződés fixarás volta, részint pedig amiatt, mert a téglabeszerzés nem országos nehézség.

Fentiek szíves tudomásul vételét kérem.”

Az ügyintéző levelét alátámasztja egy híradás, amely néhány hete látott napvilágot s arról számol be, hogy a téglagyárak második tavaszi műszakát kezdeményezték, és sok millió téglát bocsátanak terven felül az építőipar rendelkezésére. A többször is idézett levelezés finoman fogalmazza meg a nehézség lényegét, s nem mondja ki, hogy itt pénzről van szó. Pénzről és kapcsolatról, mert akár nagyobb fuvarköltséggel vidékről szerzik be a szükséges téglamennyiséget, akár közelebbi forrásból, mindenképpen drágul az építkezés. Mellékese jegyezzük meg, hogy nemcsak a téglá területén jelentkezik ez a tünet, kísérteties pontos-sággal kíséri az építkezés minden szakaszát. A faárat szállító asztalosipari vállalattal is van anyagi természetű nézeteltérése az építetőknek, nevezetesen a forgalmadór terén. Jogászok, kereskedelmi és műszaki emberek folytatják tehát a levelezést abban az időszakban, amelyet idős szakértőnk az építkezésre eszményinek nevezett...

Az olvasót bizonyára az érdeklí ezek után, mi történik jelen pillanatban a rózsadombi telken? Röviden válaszolhatunk: semmi... Ha visszagon-dolunk az elmúlt hónapokra, attól kezdve, hogy a földmunkagépek megjelentek és a ki-írtott bokrok helyén hozzá-kezdtek a talaj előkészítéséhez, e terep még sohasem volt ilyen kihalt. Azon kívül a fiatalemberen kívül, aki naponta megjelenik esőkabátban és meglocsolja a betont, most annyi embert se látni, mint a legszigorúbb télen. Van ebben a körülárlólt, lassan szigorú formák közé szorított s már szemmel is kivehető elrendezésben valami elkedvetlenítő. A város megannyi pontján látni új házak építését, itt meg-rekedt az építés. Még néhány nap és kizöldül a domb, a régi réten azonban nem mozdul semmi. Hogyan is lehetne tö-mören és találoán megfogalmazni az építés jelen helyzetét?

Talán így: „Az építőmunka színetelése alatt a vita zavartalanul folyik.”

Baróti Géza

FÉKON PRESS

ÖRÖKRE VASALVA

Szintetikus
pupling

Husvétel

**VÁSÁRLÁSI
UTALVÁNYT
AJÁNDÉKOZUNK**

400,— FORINT
ÉRTÉKBEN
MINDEN
VIDEOTON TV-HEZ
ÁPRILIS 10-IG

ORVIN

LEGNAGYOBB
ÁRUHAZ
LEGNAGYOBB
VÁLASZTEK